

Eduskunta
Tiedusteluvalvontavaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 315/2022 vp)

Eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa otsikossa mainittuun hallituksen esitykseen liittyen Natoon liittymisen mahdollisista vaikutuksista tiedustelutoimintaan sekä sen valvontaan. Sisäministeriö lausuu näkemyksensä seuraavaa.

Nato-jäsenyyden vaikutus tiedustelutoimintaan

Hallituksen esitysluonnoksessa on huomioitu Nato-jäsenyyden vaikutukset tiedustelutoimialalle kattavasti. Natossa tiedustelutoiminnan päätehtävänä on tukea liittokunnan päätöksentekoa ja toimintaa kaikilla tasoilla poliittisesta päätöksenteosta operaatioiden käytännön toteutukseen. Tiedustelun merkitys Naton toiminnassa on vahvistunut turvallisuusympäristön muutoksen vuoksi. Erityisesti hybridi- ja kyberuhat sekä suurvaltakilpailun ulottuminen yhä useammalle talouden sektorille korostaa myös tiedustelun merkitystä.

Nato käyttää tiedusteluarvioissaan jäsenvaltioiden tiedustelutietoa. Nato-jäsenyyden myötä Suomen tiedustelutoimijat liittyvät osaksi liittokunnan tiedusteluyhteisöä, jonka piirissä tehdään tiivistä yhteistyötä esimerkiksi tiedonvaihtoon liittyen.

Naton päämajassa siviili- ja sotilastiedustelutoimialat ja niiden komiteat on sijoitettu yhden pääosaston alaisuuteen. Päämajan tiedustelu- ja turvallisuusosasto käsittelee strategisen tason kysymyksiä, päätehtävänään tukea Naton neuvostoa ja sotilaskomiteaa. Suomen tulee ottaa Naton yhdistetty lähestymistapa kansallisesti huomioon. Tämä tulee edellyttämään yhä tiiviimpää yhteistyötä ja yhteistä suunnittelua sekä ohjaavien ministeriöiden että tiedustelutoimijoiden kesken.

Nato-jäsenyys tuo siviilitiedustelun osalta suojelupoliisille uuden merkittävän kansainvälisen monenkeskisen tiedusteluyhteistyön areenan. Siviilitiedustelulla on oma komiteansa, ja toiminta keskittyy Naton neuvoston tukemiseen. Siviilitiedustelukomiteassa (Civilian Intelligence Committee) jäsenmaita edustavat niiden turvallisuus- ja tiedustelupalvelut. Suomen Nato-jäsenyys lisää Suojelupoliisin ja Naton eri rakenteiden välistä yhteistoimintaa. Suomella on myös Nato-maille tarpeellista tietoa.

Kotimaassa suojelupoliisin tehtävät lisääntyvät salaisen aineiston käsittelyn järjestämisen osalta ja yhteydenpidon hoitamisessa sekä analyysin, tiedonvaihdon ja toimitilaturvallisuuden asiantuntijatehtävissä. Salaisen tiedonkäsittelyn järjestelmistä koituviin kustannuksiin ja toteuttamismalleihin haetaan valtioneuvostotasolla yhteistä ratkaisua. Vaatimusten toteuttaminen ja ylläpito edellyttää sekä henkilöresursseja että hankinta- ja ylläpitokustannusten rahoitusta.

Natoon liittymisen osalta suojelupoliisi on esittänyt sisäministeriölle tarpeen tarkastella henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia Naton kanssa tehtävän kansainvälisen yhteistyön näkökulmasta. Asian tarkempi selvittäminen on sisäministeriössä käynnissä osana muita mahdollisia lainsäädännön muutostarpeita Natoon liittymisestä johtuen.

Nato-jäsenyyden vaikutus siviilitiedustelun ohjaus- ja yhteensovittamistehtävään sekä valvontaan

Suomen liittyminen Naton jäseneksi vaikuttaa siviilitiedustelun ohjaus- ja yhteensovittamistehtävään. Sisäministeriö on tunnistanut tarpeen tiivistää valtioneuvoston tasolla yhteistyötä. Natossa toteutettavan tiedusteluyhteistyön osalta Suomen tulee määrittää yhteiset kansalliset tavoitteet, jotka sovitusti jalkautetaan siviili- ja sotilastiedustelutoimijoille. Ohjaavien ministeriöiden lisäksi näitä kysymyksiä käsitellään valtioneuvoston kansliassa-sekä tasavallan presidentin ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteisissä kokouksissa.

Vaikka tiedustelu on operatiivista toimintaa ja kansainvälisellä tasolla usein turvallisuus- ja tiedustelupalvelujen välistä luottamuksellista yhteistyötä, on tärkeä muistaa, että tiedustelutoiminta on aina ohjattua ja yhteensovitettua. Sisäministeriö osallistuu Naton toimintaan tiedustelun näkökulmasta valtioneuvoston osana, jolle kuuluu suojelupoliisin ja siviilitiedustelun ohjaus.

Naton tavoitteet tulee huomioida kansallisesti, jonka vuoksi sisäministeriö on valmistautunut tiivistämään yhteistyötä puolustusministeriön ja sotilastiedustelun kanssa yhteisen valmistelun ja yhteisten kantojen muodostamiseksi Natossa käsiteltävistä tiedusteluun liittyvistä kysymyksistä. Kansallisen yhteistyön korostaminen on tärkeää niin kansallisesti kuin Naton rakenteissa. Yhteistyötä edellytetään esimerkiksi tiedustelupolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä, joihin liittyvä valmistelu tehdään tiedustelua ohjaavissa ministeriöissä. Lisäksi on varmistettava tiivis siviili- ja sotilastiedustelun yhteistyön toteutuminen. Nato on siirtymässä tulevaisuudessa yhä vahvemmin yhdistettyyn tiedusteluraportointiin, joka tukeutuu jäsenmaiden kansallisiin sotilas- ja siviilitiedustelupalveluiden tuottamaan tietoon. Naton tiedusteluun liittyviä teemoista voidaan keskustella myös tiedustelun ja tilannekuvan koordinaatioryhmässä.

Turvallisuusympäristön muutoksesta johtuva tiedustelun merkityksen kasvu edellyttää politiikkatason valmistelun lisäämistä, mikä edellyttää tiedusteluun liittyvissä asioissa resursointia myös tiedustelua ohjaavissa ministeriöissä.

Suojelupoliisin kaikki toiminta kuuluu laillisuusvalvonnan piiriin. Natoon liittymisen osalta ei ole tunnistettu erityisiä vaikutuksia suojelupoliisin kohdistuvaan laillisuusvalvontaan liittyen. Nato-jäsenyys tullaan huomioimaan osana ministeriön suorittamaa suojelupoliisin toiminnan laillisuusvalvontaa ja muuta valvontaa.

Sisäministeriön suorittaman suojelupoliisiin laillisuusvalvonnan sisältö ja kohdentuminen yhteensovitetään muun ulkoisen valvonnan kanssa siten, että eri ulkoisen valvonnan muodot täydentävät mahdollisimman hyvin toisiaan.

Kirsi Pimiä
Kansliapäällikkö